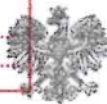

16. 05. 2018

nr RPW. 14860/2018 zał. N1

(podpis)

Warszawa, dnia 16. 05. 2018 r.

03980200045119
RPW/14860/2018 N
2018-05-16

MINISTERSTWO
Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Elżbieta Bojanowska
Podsekretarz Stanu

DPS.V.0702.2.2018.ZP

Pan
Stanisław Karczewski
Marszałek Senatu RP

Stanowny Panie Marszałku

W związku z oświadczeniem złożonym przez Pana Roberta Dowhana - Senatora RP, podczas 59. posiedzenia Senatu RP w dniu 16 kwietnia 2018 r. w sprawie potrzeby finansowego wsparcia domów pomocy społecznej, przekazuję poniższe wyjaśnienia:

Ministerstwu Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej znana jest sprawa poruszona w oświadczeniu przypadków niewywiązywania się osób zobowiązanych do ponoszenia opłaty za pobyt mieszkańca w domu pomocy społecznej, wywołująca dodatkowe skutki finansowe dla gmin. Takie sygnały napływały wcześniej do Ministerstwa także od niektórych samorządów gminnych i powiatowych oraz związków gmin i powiatów. Mając na uwadze powyższe, rozważano rozwiązanie dające gminom możliwość pobierania odpłatności za pobyt osoby w domu pomocy społecznej z jej majątku. Przygotowano także projekt zmiany ustawy o pomocy społecznej w zakresie odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej, która daje gminom uprawnienie do wydawania decyzji administracyjnej obciążającej rodziny mieszkańca domu do ponoszenia odpłatności. Projekt znajduje się w końcowej fazie uzgodnień międzyresortowych, po zakończeniu których zostanie przekazany do rozpatrzenia przez Stały Komitet Rady Ministrów, a następnie przez Radę Ministrów.

Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2017 r. poz. 1769 ze zm.) nakłada na gminę obowiązek wnoszenia opłaty za pobyt swoich mieszkańców w domu pomocy społecznej. Obowiązki gminy dotyczące opłacania pobytu w placówce mają charakter dwojaki. Po pierwsze, gmina wnosi opłatę, jeżeli nie można tego obowiązku

nałożyć na mieszkańca placówki lub osoby mu bliskie. Wówczas gmina ponosi bezzwrotne koszty, które mogą nawet w całości pokrywać opłatę pobytową. Jeżeli w opłacie partycypują inne osoby, to gminę obciąża jedynie kwota, która po dodaniu do pozostałych opłat zrównoważy średni koszt utrzymania mieszkańca. Po drugie, gmina zastępczo ponosi koszty pobytu w domu za osoby, które nie wywiązują się z wykonania umowy zawartej w trybie art. 103 ust. 2. W tym przypadku gmina może żądać zwrotu poniesionych wydatków (także od osób niezobowiązanych do ponoszenia opłat, które dobrowolnie zawarły umowę). Obowiązki gminy powstają z mocy prawa.

Należy zwrócić uwagę na fakt, że począwszy od 2004 r. w związku z nowym zadaniem związanym z współfinansowaniem pobytu w domu pomocy społecznej gminy uzyskały udział we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych.

W roku 2003 r. udział gmin w dochodach z podatku dochodowego od osób fizycznych wynosił 27,6 %. Po przekazaniu nowego zadania gminie kwota ta jest corocznie zwiększana. W 2017 r. udział gmin w dochodach z podatku dochodowego od osób fizycznych wynosił 37,89%, czyli zwiększył się o ponad 10 punktów procentowych w stosunku do roku 2003.

Art. 54 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej stanowi w jakich przypadkach umieszcza się osobę w domu pomocy społecznej. Z przepisu wynika, że prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej przysługuje osobie, która wymaga całodobowej opieki i która nie może funkcjonować samodzielnie w codziennym życiu, a nie można jej zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Przepis nie uzależnia skierowania osoby do domu pomocy społecznej od jej dochodu ani od dochodu osób obowiązanych na podstawie art. 61 ust. 1 pkt 2 ustawy.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że w kwestii rozważenia wprowadzenia nowych instrumentów prawnych do ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, dających gminom możliwość skuteczniejszego dochodzenia roszczeń od osób wskazanych w art. 61 ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy o pomocy społecznej w zakresie możliwości pobierania odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej, np. z majątku osoby, postulowały niektóre gminy. Jednakże obecnie nie przewiduje się wprowadzenia zmian w tym zakresie. Takie rozwiązanie budzi poważne wątpliwości w zakresie zgodności z Konstytucją RP (zasada ochrony własności wyrażona w art. 21 i art. 64) oraz byłoby poważną ingerencją w prawo właściciela do swobodnego dysponowania rzeczą (art. 140 k.c.).

Pobieranie opłat z rachunków bankowych, wycena wartości majątku oraz obowiązek sprzedaży majątku wymagałyby bardzo precyzyjnych i szczegółowych regulacji ustawowych. Tymczasem konstytucyjna dopuszczalność ograniczenia własności tylko w drodze ustawy

i tylko w zakresie, w jakim nie narusza istoty prawa własności, wymagałyby drobiazgowych i jednoznacznych regulacji prawnych. Regulacje te musiałyby wskazywać co najmniej przypadki dopuszczalności zastosowania nadzwyczajnych sposobów wnoszenia odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej, właściwość organów i tryb podejmowania decyzji w tych sprawach, ze środkami odwoławczymi włącznie, a nadto status nie tylko osoby umieszczonej w domu pomocy społecznej, ale także członków jej rodziny, zwłaszcza mogących być potencjalnymi spadkobiercami.

Należy ponadto brać pod uwagę fakt, iż pozbawiając majątku osobę skierowaną do domu pomocy społecznej uniemożliwiałoby się jej powrót do środowiska w przyszłości.

W związku z powyższym uprzejmie informuję, że Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej nie przewiduje wprowadzenia zmiany zasad finansowania domów pomocy społecznej.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, jako dysponent środków rezerwy celowej na zadania z pomocy społecznej rokrocznie, w miarę możliwości, podejmuje działania mające na celu zwiększenie budżetów wojewodów w rozdz. 85202. W roku 2015 budżety wojewodów zwiększono ze środków rezerwy celowej o kwotę ogółem 12.822 tys. zł, w 2016 r. - o kwotę ogółem 30 mln zł, w 2017 r. - o kwotę ogółem 50.190 tys. zł. Z tych środków w 2017 r. Wojewodowie otrzymali w dwóch transzach kwoty w wysokości 25.189 tys. zł (I transza - we wrześniu 2017 r.) oraz 25 mln zł (II transza - w październiku 2017 r.) i przeznaczyli wymienione środki na dofinansowanie bieżącej działalności domów pomocy społecznej, uwzględniając rzeczywistą liczbę mieszkańców przyjętych do domów pomocy społecznej na podstawie decyzji lub skierowań wydanych przed 1 stycznia 2004 r.

Dodatkowo informuję, że w projekcie ustawy o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz ustawy o ochronie zdrowia psychicznego proponuje się zmiany w zakresie odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej.

Część zmian ma charakter porządkujący i wynika z potrzeby ujednoczenia różnej praktyki w wydawaniu decyzji o odpłatności przez ośrodki pomocy społecznej.

Zgodnie z art. 61 ust. 1 i 2 ustawy o pomocy społecznej obowiązani do wnoszenia opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej są w kolejności:

- 1) mieszkaniec domu, a w przypadku osób małoletnich przedstawiciel ustawowy z dochodów dziecka,
- 2) małżonek, zstępni przed wstępnymi,

- 3) gmina, z której osoba została skierowana do domu pomocy społecznej
- przy czym osoby i gmina określone w pkt 2 i 3 nie mają obowiązku wnoszenia opłat, jeżeli mieszkaniec domu ponosi pełną odpłatność.

Stroną decyzji o odpłatności powinien być, co do zasady, jedynie mieszkaniec domu. Na podstawie art. 103 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej w przypadku ponoszenia odpłatności za pobyt członka rodziny w domu pomocy społecznej przez osoby określone w art. 61 ust. 1 pkt 2 ustawy o pomocy społecznej, wysokość ponoszona przez nich odpłatności ustalana jest w umowie zawartej z kierownikiem ośrodka pomocy społecznej. Forma umowy wyklucza w tym przypadku wydanie decyzji. W celu uniknięcia sytuacji, w których mieszkaniec domu pomocy społecznej otrzymuje decyzję o odpłatności, w której zawarte są rozstrzygnięcia o odpłatności jego rodziny czy też gminy, istnieje potrzeba wprowadzenia jasnego zapisu, że decyzja o odpłatności określa jedynie odpłatność mieszkańca domu pomocy społecznej.

Jednocześnie wprowadza się w art. 61 regulacje, które umożliwią gminie wydawanie decyzji w sytuacji odmowy przystąpienia przez osoby zobowiązane do umowy, która miałyby określić wysokość odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej członka ich rodziny. W sytuacji zarówno odmowy podpisania umowy z gminą, jak i niewyrażenia zgody na przeprowadzenie rodzinnego wywiadu środowiskowego przez członków rodziny mieszkańca domu, gmina będzie uprawniona do wydania decyzji administracyjnej na mocy której obciąży odpłatnością członków rodziny mieszkańca domu.

Nadal główną podstawą ustalania odpłatności w stosunku do członków rodziny mieszkańca domu będzie więc umowa, decyzje będą wydawane wyjątkowo, w sytuacjach gdy osoby wskazane art. 61 ust. 1 pkt 2 odmówią współdziałania w ustalaniu wysokości ich odpłatności.

Ponadto w związku z postulatami osób, których rodzice zostali skierowani do domu pomocy społecznej, a w przeszłości zachowywali się w stosunku do swoich dzieci w sposób rażąco naganny, ustawa poszerzy katalog sytuacji, w których gmina będzie mogła zwolnić z obowiązku wnoszenia opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej.

Będzie to dotyczyło dwóch sytuacji:

- ograniczenia władzy rodzicielskiej z jednoczesnym skierowaniem dziecka przez sąd do rodziny zastępczej, placówki opiekuńczo-wychowawczej lub rodzinnego domu dziecka,
- w której sąd wydał wyrok oddalający powództwo o alimenty przeciwko osobie zobowiązanej do wnoszenia opłat.

Nowelizacja poszerzy też możliwość zwalniania z obowiązku wnoszenia opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej, obok osób wnoszących opłatę, również osób zobowiązanych do wnoszenia opłat zgodnie z przepisami ustawy, ale jeszcze ich niewnoszących.

Zostanie również poszerzony krąg osób zwalnianych obligatoryjnie z wnoszenia opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej o osoby:

- które przedstawią prawomocne orzeczenie sądu o skazaniu za umyślne przestępstwo popełnione z użyciem przemocy na szkodę osoby zobowiązanej do wnoszenia opłaty lub jej rodzica, oraz
- będące zstępными (w praktyce - wnukami) osoby, która podlega zwolnieniu z wnoszenia opłaty ze względu na pozbawienie rodzica mieszkańca domu pomocy społecznej władzy rodzicielskiej nad tą osobą.

Elżbieta Bojanowska

PODSEKRETARZ STANU

Elżbieta Bojanowska
Elżbieta Bojanowska